

Història escrita per dos alumnes de 4t ESO a partir de d'aquest fragment de la novel·la Guillerries de Ferran Garcia:

EL DANY REBUT EN NÉIXER NO ES CURA, de la mateixa manera que no es pot netejar l'aigua d'un pou enverinat: tot el mal torna perquè roman ocult a la nostra sang. D'aquí la nostra certesa en el dolor.

Això m'ho va dir en Joan Tur. Es veu que és una oració a Gertrudis i que cada cop que la dius, salves mil ànimes del purgatori. Funciona? Li vaig preguntar. No ho sé, em va dir, el que és segur és que no pots triar quines mil ànimes seran salvades o sigui que no tinc clar que valgui la pena dir-la.

Capítol 1: Torn del silenci

No sé per què pensava d'aquella manera si tots sabíem que en menys d'una setmana passaríem a ser part de la història en forma de xifres. *Caiguts en combat durant la batalla de l'Ebre*, dirien. Ara ho recordo tot. Sembla estrany, però, si no ho faig ara, no sé si mai més tindrè l'oportunitat de fer-ho. Si em remunto al principi, m'adono que mai he sigut algú que destaqués per sobre de la resta. La veritat és que ser el centre d'atenció no m'ha atret mai. Per això, des que era petit, sempre m'he mantingut en el meu món. L'entorn rural de la Conca de Barberà m'ha ajudat a sempre tenir al meu costat la gent justa i necessària.

A Solivella sempre s'hi ha viscut tranquil·lament, però durant els anys de la guerra el poble va esdevenir fins i tot avorrit, almenys per a mi i els meus amics. Vèiem els adults enfeinats i enfadats, tot i que no enteníem per què. Encara avui és un misteri per a mi i crec que ja mai més seré capaç de comprendre-ho. A casa, tot i els temps difícils, no vam arribar a passar mai gana. L'estabilitat del mas ens permetia certs luxes que altres companys no podien assumir. El que potser més em diferenciava dels meus amics del poble era que vaig poder anar a col·legi. Va ser en aquella ermita de Montblanc convertida en

escola on el vaig conèixer. El Joan Tur, vull dir. Amb els anys ens vam anar fent cada vegada més amics. Cada tarda ens trobàvem i corríem com animals salvatges pels boscos de la Serra del Tallat fins que l'últim raig de sol anunciava que ja era l'hora de tornar al mas. Era llavors, corrent i rient amb el Joan Tur, quan més viu em sentia. Ara mateix pagaria per poder revivre tot allò que va passar i no haver de veure com la seva suor amara la meva pell rere una trinxera. Almenys el tinc a ell.

Va ser per ell que em vaig allistar. "Junts fins a l'infern", ens havíem jurat un d'aquells dies en què tot anava bé. I si això no és l'infern crec que mai tornarem a viure res que s'hi assembli tant. Un dia em va comentar que havia començat la guerra, i aquells dos nois de 16 anys, de famílies republicanes amb ideals fermes pel que fa a la llibertat, guiats pels corrents comunistes de l'est i engegats per les propagandes liberals, no era d'estranyar que s'acabessin allistant en alguna milícia. Encara que fóssim menors d'edat, en temps de guerra no era important quants anys tinguessis si podies empunyar un fusell i córrer contra la línia oposada. Bé, de fet al principi no érem al front. Tanmateix, a la rereguarda et pots fer capaç de saber com és la primera línia. Soldats lluitant per sobreviure en un hospital de campanya improvisat mentre sents com et cauen bombes sense parar, pensant que qualsevol pot sentenciar-te.

Però la situació va haver d'empitjorar considerablement perquè finalment ens portessin al caos central. L'exèrcit de la República ja havia perdut bastants territoris com per anar pensant en si era realment ètic portar joves de setze, disset i divuit anys a la mort. I érem allà. Nit rere nit resava perquè aquella fos l'última, perquè d'una maleïda vegada alguna bala enemiga em creués el cervell. Tanmateix, també sabia que no podia caure encara, que a casa m'esperaven, i sobretot no podia fallar al Joan Tur. El Joan Tur. Ara dormia arrepenjat a la meva espatlla. Cada vegada s'acostava més la fi de la nit, cosa que significava que també s'iniciarien els intercanvis de trets, de bombes. Que centenars de famílies quedarien sense hereu i algunes dones quedarien vídues, amb un dol que

portarien tota la vida. Però de moment predominava la calma. La calma d'abans de la tempesta. Aquests segons, minuts, que es fan eterns són el vertader infern i és ara quan s'ha de fer l'oració a Gertrudis, i esperar que les mil ànimes caiguin a favor nostre i que demà encarasiguem a temps d'explicar-ho tot si aconseguim sortir del nostre purgatori.

Capítol 2: Entre trinxeres i cartes

La nit envoltava les trinxeres com un mantell fosc i inquietant. Els crits llunyans dels homes, els xiulets dels projectils i el so sord dels bombardejos creaven una melodia de desesperació que agombolava els soldats com una abraçada gèlida. Tot era incertesa i por, però enmig d'aquell caos en Joan es convertia en un far de llum en la foscor. Amb la seva presència al costat, semblava que tot fos una mica més suportable. Ell era un record constant dels dies més assolellats, dels moments en què la llibertat es respirava en cada racó de la Conca de Barberà, quan corríem lliures pels boscos sense cap preocupació més enllà de la pròxima rialla o malifeta. Llavors, enmig dels horrors de la guerra, el record d'aquells moments esdevenia com un tros de terra fèrtil en un desert àrid.

L'endemà al matí, quan em vaig llevar, vaig endur-me un bon ensurt quan no vaig trobar al meu company de trinxera al costat. El vaig buscar amb la mirada pertot arreu, però res de res. En aquell moment, em va passar pel cap que el meu amic havia tornat al front sense avisar-me. No podia. Vaig decidir estar tranquil i esperar que aparegués enmig de tots aquells homes i nois que encara dormien. No va tardar gaire i ho va fer amb un sarró amb les lletres "Correus" gravades al dorsal. En Joan s'apropava mentre repartia tot els sobres que duia dins del sac a alguns soldats encara mig adormits. Amb una carta a la mà es va adreçar a mi. Vaig veure el paper tremolant entre els seus dits. El meu cor va començar a bategar amb una barreja de nervis i esperança, tot preguntant-me què podria contenir aquell missatge enmig del caos de la guerra.

Quan vaig agafar la carta i vaig llegir el remitent, tot jo vaig saltar d'un batec. Era de casa. Amb mans tremoloses, vaig obrir el sobre i vaig començar a llegir, absorbint cada paraula com si allò em pogués donar forces per seguir endavant. A mesura que llegia les línies escrites amb la lletra familiar de la meva mare, sentia com confluïen en mi una barreja d'emocions. Per una banda, la realitat em va colpejar, puix que la vida més enllà del front seguia el seu curs i jo em sentia aïllat d'uns esdeveniments, els quals m'hauria agradat presenciar. Per altra banda, vaig sentir una gran eufòria, ja que la meva germana estava a punt de casar-se. La notícia em va impactar com un raig de sol enmig de la tempesta. Després de tot el dolor i la desesperació de la guerra, aquella nova m'abellia com una escletxa d'esperança que brillava al final d'un túnel fosc. La meva germana Marta havia nascut quatre anys després de jo. Era una dona de mirada dolça i somriure radiant, amb cabells foscos i ulls plens de llum que reflecteixen la seva bondat innata. Des que érem nens, havia estat la meva confident i la meva font de suport incondicional. Malgrat la diferència d'edat, sempre ens hem entès a la perfecció, hem compartit secrets i somnis sota la llum de les estrelles que es veuen des de la teulada de la nostra masia.

El dia següent va arribar com una personificació de la tragèdia. Mentre el sol es llançava cap al cel, la calma que envoltava la trinxera es va trencar amb un estrident crit d'alarma. Les tropes enemigues estaven atacant mentre avançaven cap al nostre territori. Sense temps per processar el que passava, ens vam abocar a les nostres posicions, amb els cors bategant amb força inhumana. Les bales xiulaven per l'aire com abelles enfurismades, mentre les explosions sacsejaven el terra sota els nostres peus. Enmig dels combats, vaig perdre de vista en Joan Tur. No el veia. No vaig poder apaivagar el meu instint; havia de trobar el meu amic. Sense ell no podia sortir d'aquell lloc conservant mínimament el seny.

Desesperat, vaig sortir de la trinxera i vaig començar a córrer pel terreny irregular, cridant el seu nom al vent com si em pogués portar cap a ell. La guerra rugia al meu voltant, però en aquell moment tot semblava distorsionat, com si la realitat hagués decidit enfrontar-se amb mi i s'hagués proposat privar-me de trobar el meu amic.

Va ser enmig d'aquell caos que vaig sentir com un punyal de dolor que s'enfonsava en la meva cama. Un tret havia trobat el seu blanc, i el dolor em va fer cridar de manera involuntària mentre queia a terra, sentint la sang vessar de la ferida. En aquell instant, des d'una trinxera aliada, una figura saltava al mig del camp de batalla. Era ell. El Joan Tur corria cap a mi. La preocupació es dibuixava a la seva cara mentre em socorria. Amb mans eficients, va intentar frenar el vessament de sang que recorria la meva cama, mentre els trets seguien retrunyint fort per tot el nostre voltant.

Capítol 3: El comiat

I allà era jo, estirat sobre el camp de batalla, amb la silueta del meu salvador envoltant-me amb els braços cridant als quatre vents una ajuda que mai arribaria. El que va succeir a partir d'aquí va durar uns instants, que a mi em van semblar hores; com si tot passés a una velocitat extremadament lenta. De sobte, es va sentir un soroll estrident des de l'altra vora de la riba. Un projectil perdut, una bala morta que seguia el seu camí a la desesperada s'apropava a nosaltres dos amb un fort brunzit. I així, sense més, el tret va travessar el front del Joan Tur.

El seu cos inert va perdre l'equilibri en un instant i es va desplomar. Sense vida, amb una cara inexpressiva i amb els ulls oberts mirant el cel, el meu millor amic havia mort al meu costat. Amb les llàgrimes banyant-me la cara vaig incorporar-me per veure com havia quedat el Joan, però només aixecar-me, una fiblada de dolor em va tirar a

terra. La ferida oberta coberta de terra, suor i sang no em va permetre apreciar per última vegada el significat de tota la bogeria on estàvem posats.

L'escena era una cruel representació de la realitat, amb el meu amic estès al meu costat, silenciós i immòbil. Sentia com el cor em bategava amb una força desmesurada, com si volgués escapar-se del pit, com si volgués fugir de tot allò que presenciava.

Talment com uns àngels traient-me de l'infern, vaig sentir com les mans fermes dels meus companys m'aixecaven d'una revolada del terra fangós. Amb un gemec de dolor, vaig deixar que em portessin cap a l'escassa seguretat que oferia la trinxera. Tot i el dolor innegable, vaig poder treure suficients forces per tornar a mirar enrere. T'hi vaig veure, Joan; allà estès a terra sense pensar en res ni en ningú. Però jo sí que hi pensava, en tu i en totes les nostres oracions a Gertrudis, les quals ara ja s'havien esvaït. Les meves llàgrimes es barrejaven amb la pluja que començava a caure, com si el cel mateix compartís el meu dolor i la meva pena.

Van passar uns dies des de l'accident. Pel dolor i la tristesa vaig acabar perdent la consciència. Era en un hospital de campanya, a uns trenta quilòmetres del front de l'Ebre. La solitud i la desesperació d'aquell lloc em van portar a embogir. Ja no era capaç de combatre, seria una càrrega per als meus companys. Tot i així, en aquell lloc moria gent cada dia. Podies conèixer algú i que al cap de dos dies es morís a la camilla del teu costat. Hi havia de tot: gent que havia perdut la visió, gent que no podia tornar a caminar.... Després n'hi havia d'altres com jo que només teníem una ferida el suficientment greu per no haver de tornar a lluitar, però que es curaria amb el temps.

En aquell interval a l'hospital, la imatge del Joan caient al meu costat se'm repetia constantment. Ja intentava no pensar-hi, però era gairebé impossible no fer-ho quan l'única ocupació que tenies en tot el dia i en tota la nit era dormir, deixar-te atendre per les infermeres i menjar. Durant el dia pensava en aquell escenari, i a la nit el revivia en somnis. O en malsons, vaja.

Després de diversos dies d'intens tractament a l'hospital de campanya, va arribar el moment en què els metges van decidir

traslladar-me a un altre lloc. Allà feia nosa, ocupava un llit que un altre ferit podia fer servir. Va ser una durant matinada plujosa quan em van preparar per al trasllat. Entre infermeres que m'ajudaven a aixecar-me i metges que supervisaven la meva condició, vaig ser conduït amb compte fins a un tren que ens esperava en una estació propera. Les llums tènues dels fanals d'oli del ferrocarril es reflectien en els rails mullats mentre ens apropàvem al vehicle que em portaria lluny d'aquell lloc de sofriment i desolació. Amb un sentiment de tristor i buidor per deixar enrere els aliats i, sobretot, el record d'en Joan, em van acomiadar i em van ajudar a pujar al tren.

A mesura que el tren avançava pel terreny humit, els paisatges desfilaven com un borriçol de colors difuminats a través de la finestra emboirada. El so monòton dels carrils de ferro es barrejava amb el murmuri dels altres ferits que compartien el viatge amb mi. En aquells vagons hi havia tot tipus de persones i d'històries, l'únic que teníem en comú tots aquells cossos fatigats era l'anhel de retornar a casa amb els éssers estimats.

Les hores de vigília a l'hospital i l'estrès acumulat durant els últims dies va fer que el meu cos esdevingués presa fàcil de la son. En aquell fragment de temps, et vaig poder tornar a veure, Joan, et veies igual de feliç com dues setmanes enrere, quan vas morir. Aleshores, una veu estrident va trencar les meves dèries. Vaig obrir els ulls adormits, desconcertat, mentre el revisor cridava el nom de la propera parada amb una urgència inesperada. El seu crit ressonava a través del vagó com un tro: propera parada l'Espluga de Francolí.

Un cop el tren va haver arribat, dos companys que encara gaudien de prou salut van ajudar-me a baixar d'aquell monstre d'acer. Jo estava content, era molt a prop de casa; no gensmenys, ens van fer dirigir cap a un alberg situat als afores de la vila. Allà, per sorpresa de tots, ens vam trobar amb els més importants caps polítics del moment. Estaven units en aquell indret per donar les gràcies a totes aquelles persones que havien participat voluntàriament en la guerra per ajudar un poble sense forces armades. Allí hi havia units milers de brigadistes internacionals a punt de retornar als seus països.

En tot l'acte, no vaig poder parar-me a pensar què faria quan, finalment, tornés a Solivella. Tot i que hi havia un festí digne de la proesa dels brigadistes, em vaig quedar en un racó, bevent, i preguntant-me per què els polítics celebraven el mateix que els soldats si ells només havien causat morts i dolor des dels seus despatxos. Ells havien causat la teva mort, Joan, i destrucció arreu del país. Mig borratxo, em vaig mig acomiadar dels soldats internacionals amb el poc francès que parlava i vaig enfilem altra vegada carretera amunt per tornar a Solivella.

Vaig enfilem-me a un carro d'un vell pagès conegut fins a arribar a l'entrada del poble. No podia córrer, però ho vaig intentar amb totes les meves forces per abraçar la mare i la germana, i sentir la seva presència reconfortant. La vida al tros a poc a poc es va anar normalitzant, com abans; però aquella ferida de la cama em recordava per on havia passat, què havia vist i què no podia oblidar. Tanmateix, era moment de deixar-ho enrere tot allò, passar pàgina i imaginar una nova vida.